

Eva Ström har tolkat och kommenterat Shakespeares sonetter

Sonett 22

My glass shall not persuade me I am old,
So long as youth and thou are of one date;
But when in thee time's furrows I behold,
Then look I death my days should expiate.
For all that beauty that doth cover thee,
Is but the seemly raiment of my heart,
Which in thy breast doth live, as thine in me:
How can I then be elder than thou art?
O! therefore love, be of thyself so wary
As I, not for myself, but for thee will;
Bearing thy heart, which I will keep so chary
As tender nurse her babe from faring ill.
Presume not on thy heart when mine is slain,
Thou gav'st me thine not to give back again.

Jag bortser från vad spegelglaset speglar
så länge du är ungdoms synonym,
den dag då tiden fårör i dig präglar,
jag vet att döden syr på min kostym.
För all den skönhet som omsveper dig
är dräkten som mitt hjärta vilar i.
som i din bröstskog slår, som ditt i mig.
Hur kan jag vara äldre än ditt liv?
Så därför, älskade, var rädd om dig
som jag för din skull heller ej far illa.
ditt hjärta bärs så omsorgsfullt hos mig
likt barnpigam som vaktar ömt sin lilla.
Och när mitt hjärta dräpts får du ej ditt,
du gav mig det, nu är det alltid mitt.

Eva Ströms kommentar :

How can I then be elder than thou art?

Förälskelsen i den unga mannen är både symbiotisk och narcissistisk – poeten ser sig själv i den unge mannen. Vad spelar det då för roll vad spegeln säger om hans aktuella ålder. "Jag vet att döden syr på min kostym" är en liten hälsning till Tomas Tranströmers "Svarta vykort" i en dikt där beklädnad också spelar en viss symbolisk roll. Även om metaforiken om de bytta hjärtana är ett romantiskt allmångods får den här en särskilt ömsint ton. Den något äldre poetkollegan Philip Sydney skrev exempelvis: "My true love hath my heart, and I have his."

Raderna 9-12 är så enkla och vackra, så fyllda av kärlekens oro och omsorg. Det finns en särskild varsamhet här. En bön om en ömsesidig försiktighet, som kulminerar i bilden av barnpigans kärleksfulla vård av ett litet barn. Som svenskspråkig gläds man förstås över frasen "faring ill", fara illa. De två sista raderna beseglar förbundet med en innerlig trohetsed. Och visst tänker en svensk på Nils Ferlins rader: "Mitt hjärta är ditt, ditt hjärta är mitt, och aldrig jag lämnar det åter."

Sonett 27

Weary with toil, I haste me to my bed,
The dear repose for limbs with travel tired;
But then begins a journey in my head,
To work my mind, when body's work's expired:
For then my thoughts, from far where I abide,
Intend a zealous pilgrimage to thee,
And keep my drooping eyelids open wide,
Looking on darkness which the blind do see
Save that my soul's imaginary sight
Presents thy shadow to my sightless view,
Which, like a jewel hung in ghastly night,
Makes black night beautiful and her old face new.
Lo! thus, by day my limbs, by night my mind,
For thee and for myself no quiet find.

Tröttkörd och slut jag hastar till min säng,
den sköna vilan för så trötta lemmar,
så börjar hjärnan spela sin refräng,
när inte längre kroppsarbete hämmar.
Då börjar mina tankars pilgrimsfärd
sin långa kärleksresa bort mot dig
och ögonlock som vill till sömnens värld
blint öppna står när mörkret sluter sig.
Då ser jag din imaginära bild
visa sin skugga för min blinda blick,
en glänsande juvel i natten vild,
som nu blir skön och ny på ögonblick.
Dagen gör kroppen trött, natten min själ,
du ger mig ingen ro, till frid farväl.

Eva Ströms kommentar :

But then begins a journey in my head

Att ligga sömlös och längta efter den älskade är inget ovanligt tema för en dikt, men det finns en frisk naturlighet sonetten som gör att den verkar självupplevd mer än en poetisk konvention. Den uppburne poeten Sydney skrev i *Astrophil and Stella* en sonett på liknande tema där "night och day" är de ständigt varierade och enda slutrimmen. Shakespeare hade säkert rest många gånger mellan Stratford och London, tröttsamma resor som kan ha inspirerat till dikten, medan intrycken från den nya bekantskapen snurrar i huvudet. Det finns i vart fall en fräschör i dikten som gör att somliga gärna vill se den som baserad på en autentisk biografisk händelse. Det hindrar inte att första radens "Weary with toil" är en översättning av Ovidius *Cum lassa quiete*. Pilgrimsresor företogs vid denna tid och var förstås också de som alla resor fyllda av mödosamma strapatser.

Sonett 75

So are you to my thoughts as food to life,
Or as sweet-season'd showers are to the ground;
And for the peace of you I hold such strife
As 'twixt a miser and his wealth is found;
Now proud as an enjoyer and anon
Doubting the filching age will steal his treasure,
Now counting best to be with you alone,
Then better'd that the world may see my pleasure;
Sometime all full with feasting on your sight
And by and by clean starved for a look;
Possessing or pursuing no delight,
Save what is had or must from you be took.
Thus do I pine and surfeit day by day,
Or gluttoning on all, or all way.

Eva Ströms kommentar :

Or as sweet seasoned showers are to the ground

Så nyckfull glädjen är, så kortvarig. Känslor av frustration och aldrig stillad längtan talar ur dikten. Dikten börjar så vackert och harmoniskt med det milda regnet, men efterhand blir känslösvängningarna tydligare och vi tycks hamna i verkliga dödssynder, frosseri och girighet. Nu blir hunger och mättnad de begrepp som sonettens metaforer kretsar kring. Det är som om något mellanläge inte finns mellan denna ständiga glupande hunger och de korta ögonblick då en lättnad inträder. Sista raden: "Or gluttoning on all – or all away", påminner om det svenska ordspråket. Den som gapar efter mycket, mister ofta hela stycket.

Sonett 128

How oft, when thou, my music, music play'st,
Upon that blessed wood whose motion sounds
With thy sweet fingers, when thou gently sway'st
The wiry concord that mine ear confounds,
Do I envy those jacks that nimble leap
To kiss the tender inward of thy hand,
Whilst my poor lips, which should that harvest reap,
At the wood's boldness by thee blushing stand!
To be so tickled, they would change their state
And situation with those dancing chips,
O'er whom thy fingers walk with gentle gait,
Making dead wood more blest than living lips.
Since saucy jacks so happy are in this,
Give them thy fingers, me thy lips to kiss.

Eva Ströms kommentar :

With thy sweet fingers, when thou gently sway'st

"Jag tycker det är så romantiskt", sa Simmy 16 år (i Northwood sommaren 1963), "när en pojke kysser insidan av sin flickas hand." Den kyssen återfinns i Shakespeares sonett nr 128, som på ytan just är en romantisk sonett när poeten står bredvid och rodnar medan hans älskling trakterar ett stränginstrument, förmodligen en virginal. Han önskar nu att han var tangenten för att just kunna kyssa insidan av hennes hand. Det är naturligtvis poetisk retorik och ingen riktig önskan. Lika litet som Romeo ville vara en verklig handske för att kunna smeka Julias kind. Och inte överraskande är sonetten full av dubbeltydligheter där man kan göra en mycket tydligare sexuell läsart. "Jack" var också ett namn på det manliga könsorganet, och det går alltså med rätt koder lätt att transformera ett trånande, romantiskt poem med kittlande undertoner till förväntningar på närmast en sexuell orgie.

Du är för tankarna som mat för livet,
som värligt duggregn är för markens gröda,
och för din själsfrids skull det är mig givet
att kämpa som en snålvarg för min föda.
Jag gläds åt vad jag har, men fruktar mest
att tiden ska bestjåla mig min skatt,
att vara ensam med dig räknas bäst,
än bättre när man ser vad jag fått fatt.
Jag tidvis njuter av din läckra anblick
och hungrar efter nästa ögonkast,
har inget nöje mer än det jag fick
eller bestal dig på i största hast.
Så svälter jag och frossar dag för dag,
men festmiddag kan bli till fastedag.

När du, musiken min, flinkt musicerar
på instrumentet gjort av strängad bräda,
av näpna fingrar tonerna vibrerar
vars harmoni mitt öra vill förleda,
jag avundas var liten trätangent
som kysser handens insida så mjuk,
för mina stackars läppar intet hänt,
jag står bredvid och rodnar kärlekssjuk.
Att så få kittlas, vilken ljuv musik.
om mina läppar ändå kunde byta,
få känna dina fingrars motorik,
dött trä välsignas mer än läppars yta.
Om nu tangenterna förtjustes nyss,
ge dem din hand, men låt mig få din kyss.

Nu har Eva Ströms tolkningar av Shakespeares 154 sonetter kommit ut på Lind & Co förlag. Den finns att köpa på www.adlibris.se, www.bokus.se m.fl. för 159 kr. Varje uppslag innehåller Shakespeares original, Eva Ströms tolkning samt hennes kommentar som i exemplen ovan. I radioprogrammet "Shakespeares sonetter" från Kulturradion intervjuades i oktober Eva Ström. Helge Skoog läste sonetter och Carl Johan Malmberg, Magnus-William Olsson och Malte Persson berättade om sittförhållande till sonetter i allmänhet och till Shakespeares i synnerhet. Programmet kan höras (och laddas ner som mp3-fil) på www.sr.se. Sök på Eva Ström. / RH